

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΑΝΘΡΑΚΙΤΗ

Α. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῆς ἰδιοχείρου ὀρθοδόξου ὁμολογίας τοῦ λογιωτάτου Κυρίου Μεθοδίου τοῦ Ἀνθρακίτου, ἦν ἐν Καστορίᾳ ἐνώπιον τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν Κυρίου Ἰωάσαφ, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν πανιερωτάτων Ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἐντιμοτάτων Κληρικῶν ζώσῃ φωνῇ καθωμολόγησεν.

Ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρίδος Ἰωάσαφ ἐπιβεβαιοῖ, δι' ἰδιόχειρός του.

Τὴν ὁμολογίαν ἦν ἅπας χριστιανὸς ἐρωτώμενος ὀφείλει ποιῆσαι πρὸς πίστιωσιν τῆς αὐτοῦ ἀληθοῦς πίστεως, ταύτην ἀγῶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκτίθημι.

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, ἀναρχον, ἀίδιον, αἰώνιον, παντέλειον, ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ εἶναι ἔχοντα, αὐτοζώην, αὐτοαλήθειαν, αὐτοαγαθότητα, ἀκατάληπτον, ἀπερίγραπτον, πατέρα παντοκράτορα, ποιήσαντα πάντα τὰ τε ὄρατά, καὶ ἀόρατα, ἀγγέλους φημί, καὶ ἀνθρώπους, καὶ πᾶν ὃ, τι ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν γῆ, καὶ ἐν θαλάσῃ μόνη τῇ θείᾳ αὐτοῦ θελήσει ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τουτέστιν οὐκ ἐκ τινος προὑπαρχούσης ὕλης ὡς οὐρανὸν καὶ γῆν τινὰ δὴ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγονότων, ὡς φυτόζωα σπέρματα, καὶ ἅπασαν τὴν τοῦ παντός καλλονήν. Ταῦτα πάντα παρὰ Θεοῦ δεδημιούργηκεν¹, καὶ συντηροῦνται, καὶ προνοοῦνται κατὰ τε τὸ εἶναι καὶ τὴν ζώην καὶ τὴν κίνησιν· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, οὐ γὰρ ἕτερον ἀρχὴν καὶ αἰτίαν παρ' αὐτὸν γινώσκομεν.

Πιστεύω καὶ εἰς ἕνα Κύριον, Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ, τὸν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἀχρόνως καὶ ἀρραίστως γεννηθέντα, τὸν ὁμοούσιον τῷ πατρί, ὃς ἐστὶν ἀπαύασμα τοῦ πατρὸς καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸ φῶς τὸ ἐκ φωτός, Θεὸν τέλειον ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ τελείου ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ μὴν δὲ ποιηθέντα, τὸν ἐνυπόστατον λόγον, ἐν αὐτῷ τῷ πατρὶ

¹ Γρ. δεδημιούργηται.

ἀεὶ μένοντα, καὶ ἐξ αὐτοῦ μὴ ἐκχωροῦντα, τὴν ζῶσαν καὶ συνάναρχον δύναμιν τοῦ πατρὸς.

Πιστεύω καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ Κύριον τὸ ζωοποιόν, τὸ 20
ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ σὺν τῷ πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυ-
νούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, ὡς συναΐδιον καὶ ὁμοούσιον, καὶ ὁμό-
δοξον καὶ τὸ τῆς κτίσεως ἀπάσης δημιουργόν.

Ταῦτα τὰ τρία πρόσωπα, Πατὴρ, Υἱὸς καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ὁμολογῶ 25
ὅτι εἷς ἐστὶ Θεός, διὰ τὸ πρὸς τὸ ἓν καὶ ταυτὸν τῆς οὐσίας τὴν ἔννοιαν
φέρων, τουτέστι μία οὐσία, μία δύναμις, μία ἐνέργεια, μία βασιλεία.
Ὅταν δὲ πρὸς τὰ ἃ ἡ θεότης, τρία τὰ προσκυνούμενα πατὴρ, υἱός, καὶ
ἅγιον πνεῦμα, ὁ πατὴρ ἀναρχος, ἀγέννητος, ἀναίτιος, αἰτία δὲ υἱοῦ καὶ
ἁγίου πνεύματος, τοῦ μὲν υἱοῦ γεννητῶς, τοῦ δὲ ἁγίου πνεύματος ἐκ-
πορευτῶς. Ὁ υἱὸς ἐκ πατρὸς γεννητὸς ἀχρόνως πρὸ αἰώνων, τὸ δὲ 30
πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ πατρὸς ἐκπορευτὸν, καὶ ἐπομένως ἐν αἴτιον ἐπιγι-
νώσκω τὸν πατέρα, τοῦ τε υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος.

Αἱ αἱ ἅγαι τρεῖς ὑποστάσεις, καὶ περιχωροῦσιν ἀλλήλαις ἄνευ
συγχύσεως, συναλοιφῆς τε καὶ συμφύσεως, φυλάττουσαι ἀεὶ ἀμεταβλή-
τους τὰς ιδιότητας, ὁ πατὴρ γὰρ πατὴρ ἀεὶ, καὶ οὐχ υἱός, οὐθ' ἅγιον 35
πνεῦμα, ὁ υἱὸς υἱὸς ἀεὶ, καὶ οὐ πατὴρ οὐδ' ἅγιον πνεῦμα, πνεῦμα τὸ
ἅγιον πνεῦμα ἀεὶ καὶ οὐ πατὴρ οὐθ' υἱός, ὅλος ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ
καὶ ἁγίῳ πνεύματι, καὶ ὅλος ὁ υἱὸς ἐν τῷ πατρὶ καὶ ἁγίῳ πνεύματι,
καὶ ὅλον τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ. Ἐνοῦνται γὰρ
οὐχ ὥστε συγχέσθαι, ἀλλ' ὡς ἔχασθαι ἐνούμεναι διηρημένως καὶ διη- 40
ρούμεναι¹ ἐνωμένως, ὅλη μονὰς ἡ αὐτή, καὶ ὅλη τριάς ἡ αὐτή.

Ὅμολογῶ ὅτι ὁ Μονογενῆς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς,
ἡ μία τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατήλθεν ἐκ τῶν οὐ-
ρανῶν καὶ ἐσαρκώθη ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθέ- 45
νου, τουτέστιν εὐδοκίᾳ τοῦ πατρὸς καὶ συνεργείᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος.
Δι' ἄκραν εὐσπλαχνίαν κάτεισι μέχρι τῆς ἡμῶν φύσεως, καὶ λαμβάνει
ὅλον τὸν πεπτωκότα ἐκ τῶν ἁγνῶν καὶ παρθενικῶν αἱμάτων τῆς μόνης
παναμώμου καὶ καθαρωτάτης παρθένου τῆς πρὸ τόκου, ἐν τόκῳ, καὶ
μετὰ τόκον, μεινάσης παρθένου, ἵνα ὅλω τῷ πεσόντι τὴν σωτηρίαν 50
παρέξῃ, λαμβάνει δὲ σάρκα οὐκ ἀνθρώπου, οὐδ' ἄψυχον· ἀλλὰ σάρκα
λογικῆ ψυχῆ ἐνεψυχωμένην, οὐ καθ' ἑαυτὴν προϋποστῆσαν. Ἄλλ' ὁ
αὐτὸς λόγος γενόμενος τῇ σαρκὶ ὑπόστασις ὥστε ἅμα σὰρξ, ἅμα τοῦ
Θεοῦ λόγου σὰρξ ἐμψυχός τε καὶ λογικὴ μὴ τραπεῖς τῇ φύσει, ἀλλ' ἐνω-
θεὶς τῇ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως 55

¹ Γρ. πνεῦμα.² Γρ. διατρούμεναι.

ἀνευ μεταβολῆς τῆς τῆς θεότητος φύσεως καὶ τῆς τῆς σαρκὸς οὐσίας εἰς τὴν τῆς θεότητος φύσιν, οὔτε ἐκ τῆς θείας φύσεως καὶ ἀνθρωπίνης ἦν προσελάβετο μίαν φύσιν ἀποτελεσθῆναι, ἀλλ' ὁμολογῶ τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ Θεοῦ μίαν ὑπόστασιν ἐν δυοῖς τελείαις φύσεσι καὶ τὰς δύο
60 ταύτας φύσεις ἀπαρλλάκιως σῶζεσθαι ἐν αὐτῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν. Τὸ γὰρ ἄκτιστον ἄκτιστον μεμένηκε, καὶ τὸ ἄκτιστον¹ κτιστόν.

Πιστεύω τὸν αὐτὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡσπερ ἐν δυοῖς φύσεσι τελείαις, μετὰ τὴν ἐνανθρώπισιν, οὔτω καὶ ἐν δυοῖς θελήσει, καὶ ἐπομένως ἐν δυοῖν ἐνεργείαις, τουτέστι τὰς δύο ἐνεργείας καὶ τὰς
65 θελήσεις ἐν τῷ Χριστῷ. Ὁμολογῶ διὰ τὸ τῆς φύσεως διττὸν τέλειον αὐτὸν Θεὸν καὶ τέλειον ἀνθρώπον αὐτὸν κηρύττω. Πιστεύω τὸν αὐτὸν θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν, ἀναλαβεῖν πάντα τὰ ἡμέτερα φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη δίχα τῆς ἁμαρτίας, ἐνεργοῦντα ἐν αὐτῷ ἀβιάσιως, τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως τῇ θείᾳ αὐτοῦ ἐπομένῃ θελήσει. Ἔτι ὁμο-
70 λογῶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστόν, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ γένους ἡμῶν, παθόντα σαρκὶ μενούσης ἀπαθοῦς τῆς αὐτοῦ θεότητος. Τὸ γὰρ δυνάμενον πάσχειν ἔπασχε, τὸ δὲ ἀπαθὲς οὐ συνέπασχεν, ἢ μὲν ψυχὴ παθητὴ οὕσα τοῦ σώματος τεμνομένου καὶ πάσχοντος συνέπασχε τῷ σώματι, ἢ δὲ θεότης ἀπαθῆς οὕσα, οὐ συνέπασχε τούτοις.

75 Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ταφέντα, κατελθόντα εἰς ἄδην καὶ τοὺς ἐκεῖσε πεπεδημένους λύσαντα, ἀχωρίστου μενούσης τῆς θεότητος, παρὰ τε τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ὥστε οὐδὲ τότε διήρητο ἢ μία τοῦ λόγου ὑπόστασις εἰς δύο ὑποστάσεις· τό τε γὰρ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἐν ἀρχῇ ἐν τῇ λόγου ὑποστάσει τὴν ὕπαρξιν εἶχον.

80 Ὁμολογῶ τὸν αὐτὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα, καὶ μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας, σὺν τῇ προσληφθείσῃ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς καθήσαντα, τουτέστι ἐν τῇ ἀνάρχῳ καὶ προαιωνίῳ δόξῃ καὶ τιμῇ τῆς θεότητος, ἐν ἧ ὁ σαρκωθεὶς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ ὡς ὁμο-
85 ούσιος τῷ πατρὶ σωματικῶς κάθηται συμπροσκυνούμενος μίᾳ προσκυνήσει παρὰ τε ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ τῆς ἔλευθέρον² παντὸς πάθους καὶ φθορᾶς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποβάσης, κἀκεῖθεν τὴν τοῦ παντὸς πρόνοιαν καὶ συντήρησιν θεϊκῶς τε καὶ ἀνθρωπίνως ἐνεργῶν, πάλιν ἔλευσόμενον μετ' αὐτῆς ἐν δόξῃ, κρῖναι ζῶντας
90 καὶ νεκρούς, δικαίους καὶ ἁμαρτωλοὺς, τοῖς μὲν δικαίοις ἀποδώσων τὴν τῶν οὐρανῶν αἰώνιον βασιλείαν ὑπὲρ ὧν ἐνιαῦθα κεκοιτάσασιν, τοῖς ἁμαρτωλοῖς δὲ ἀτελεύτητον βάσανον.

Ἔτι προσκυνῶ σχετικῶς, οὐ μὴν δὲ λατρευτικῶς τὰς σεπτὰς καὶ

¹ Γρ. κτιστόν

² Γρ. ἐλευθέρας

σεβασμίας εἰκόνας, τοῦ τε Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς πανά-
 γνου αὐτοῦ μητρὸς καὶ ἀειπαρθένου Κυρίας ἡμῶν Μαρίας, καὶ πάντων 95
 καὶ πασῶν τῶν ἁγίων, ὡσαύτως καὶ τὰ τῶν ἁγίων ἱερὰ λείψανα δι' ὧν
 πᾶσα δόσις ἀγαθῆ ἄνωθεν ἐκ τοῦ ἁγίου πατρὸς χορηγεῖται τοῖς μετὰ
 ἀδιστάκτου πίστεως αἰτουῦσιν.

Ἔτι ὁμολογῶ μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.
 Ἔτι ἐν βάπτισμα ἅγιον δι' οὗ πᾶς τις δι' ὕδατος καὶ πνεύματος τὴν ἐκ- 100
 πλυσιν τοῦ προπαιτορικοῦ ἁμαρτήματος λαμβάνει καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ὡσαύτως ὁμολογῶ μίαν ὁμολογίαν¹ καὶ πιστεύω τὸν ἄριστον
 καὶ οἶνον διὰ τῆς τοῦ ἱερέως προσευχῆς καὶ ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου
 πνεύματος, μετουσιοῦσθαι εἰς τοῦτο τὸ ἀληθὲς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ 105
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐχ ὅτι τὸ ἀναληφθὲν σῶμα καὶ αἷμα
 Χριστοῦ κατέρχεται ἐξ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὅτι ὁ αὐτὸς ἄριστος καὶ οἶνος εἰς
 σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ μεταποιοῦνται διὰ πνεύματος ἁγίου. Ὁ γὰρ
 τοῦ Θεοῦ λόγος ἀληθῆς ἐστὶν ἐναργῆς καὶ παντοδύναμος, εἰ καὶ ὁ τρό-
 πος ἀνεξερεύνητος. Παραπλησίως ἀποδέχομαι καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐκκλη-
 σίας Μυστήρια διὰ τῆς τῶν ἱερέων ἐντεύξεως, καὶ πνεύματος ἁγίου 110
 τελούμενα, καθὼς παρεδόθησαν τῇ ἁγίᾳ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ.

Ἔτι ἀποδέχομαι καὶ πάσας τὰς ἁγίας οἰκουμενικὰς συνόδους καὶ
 ἀναθεματίζω πάσας τὰς αἰρέσεις, καὶ τοὺς αὐτῶν αἰρεσιάρχας, οὓς αἱ
 ἅγιοι σύνοδοι ἀνεθεμάτισαν, καὶ ἀναθεματίζουσιν, οὕτω φρονῶ, οὕτε²
 πιστεύω, οὕτως ὁμολογῶ καὶ κηρύττω στόματι καὶ καρδίᾳ, ὡς ἀπό- 115
 στολοι ἐδίδαξαν, ὡς ἅγιοι ὁμολόγησαν, ὡς θεοφόροι καὶ πνευματοφόροι
 πατέρες ἐν ταῖς συνόδοις ἐκύρωσαν. Καὶ ἀνάθεμα τοῖς διαφόρως δοξά-
 ζουσιν, καὶ μὴ ἀποδεχομένοις πάντα τὰ τῆς ἐκκλησίας δόγματά τε καὶ
 μυστήρια, τὰ ἐν πάσῃ τῇ αὐτῇ καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ κηρυτ-
 τόμενα. Ἀμήν. 120

Ἐγὼ δ' ἐν ἐλαχίστοις πρεσβύτερος Μεθόδιος πιστεύω ἐκ καρδίας,
 καὶ στόματι ὁμολογῶ ἅπερ ἄνωθεν γέγραπται καὶ διὰ ζώσης μου φω-
 νῆς ἐλάλησα. Πᾶν ὃ, τι δηλαδὴ ἡ ἁγία καθολικὴ ἀνατολικὴ καὶ ἀπο-
 στολικὴ ἐκκλησία πρεσβεύει καὶ γὰρ ἀποδέχομαι, καὶ ὅσα ἀποσιρέφεται 125
 καὶ γὰρ ἀποτρέπομαι· καθ' ἃ καὶ δι' ἰδιοχείρου μου ὑπογραφῆς βεβαιῶ
 ἅπερ καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ μου ὁμολογίᾳ γέγραπται.

Ταύτην τὴν παροῦσαν μου ὀρθόδοξον ὁμολογίαν, στόματι καὶ καρ-
 δία ὁμολόγησα ἔμπροσθεν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς
 πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν Κυρίου Ἰωάσαφ συνεδριαζόντων περὶ
 αὐτὸν τῶν πανιερωτάτων καὶ λογιωτάτων Ἀρχιερέων, καὶ τῶν ἐντιμο- 130

¹ Ὑπογραμμισμένο στὸ κείμενο.

² Γρ. οὕτω

τάτων Κληρικῶν, καὶ ἀρχόντων τῆς πολιτείας Καστορίας, καὶ λοιπῶν ἐντίμων ἀνδρῶν.

1723 Ἰουλίου 22.

Καστορίας Χρῦσανθος ὑποβεβαιοῖ δι' ἰδιόχειρός του.
 Πελαγονίας Ἰωσήφ ὑποβεβαιοῖ δι' ἰδιόχειρός του.
 135 Βοδενῶν Μητροφάνης ὑποβεβαιοῖ δι' ἰδιόχειρός του.
 Βελεγράδων Νικηφόρος ὑποβεβαιοῖ δι' ἰδιόχειρός του.
 Τῆς Βεριουπόλεως Ἰ Καλλίνικος ὑποβεβαιοῖ δι' ἰδιόχειρός του.

B. ΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ

Τὸ κείμενο τῆς ὁμολογίας σώζεται σὲ χειρόγραφο τῆς βιβλιοθήκης Γ. Ζαβίρα.

Ἡ πρώτη μνεία γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ παρέχεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ζαβίρα μὲ τὴν συνηθισμένη σημείωσή του «σώζεται παρ' ἡμῖν χειρόγραφον»². Ἀπὸ τοὺς νεώτερους μελετητὲς ἐπρόσεξε τὴ μαρτυρία αὐτὴ καὶ τῆς ἔδωσε σημασίαν ὁ Γ. Κουρνούτος³, σημειώνοντας δι' σύμφωνον μὲ αὐτὴν ὁ Μεθόδιος Ἀνθρακίτης, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὁμολογίαν πίστεως πού ἔκαμε στὰ Γιάννινα «ἐτέραν ὁμολογίαν φέρεται ποιήσας ἐνώπιον τοῦ Ἀχριδῶν Ἰωάσαφ τῆ 22 Ἰουλίου 17[2] (;)»⁴. Καὶ ὁ Π. Χρήστου ἐπίσης σημειώνει τὴ μαρτυρία τοῦ Ζαβίρα σχετικὰ μὲ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ κειμένου τῆς ὁμολογίας⁵.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ, πρῶτος ὁ Σπ. Λάμπρος, πολλὰ χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ζαβίρα κατέγραψε τὰ χειρόγραφα τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος τῆς Βουδαπέστης⁶. Ἡ καταγραφή αὐτὴ τοῦ Λάμπρου ἀναφέρεται σὲ δέκα κώδικες τῆς κοινότητος καὶ ἄλλους τρεῖς ἀποκειμένους παρὰ τῷ κ. Φιλίππῳ Τιαλίῳ». Τὸ χειρόγραφο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἔκαμε ἤδη λόγῳ ὁ Ζαβίρας, δὲν περιλαμβάνεται ἀνάμεσα σὲ αὐτὰ πού κατέγραψε ὁ Λάμπρος.

¹ Γρ. Τιβεριουπόλεως.

² Γ. Ζαβίρα, Νέα Ἑλλάς ἢ Ἑλληνικὸν Θέατρον, Ἀθήναι 1872, σελ. 421.

³ Γ. Π. Κουρνούτου, Σχολία τῆς τουρκοκρατουμένης Καστορίας. «Γέρας Ἀντωνίου Κεραμοπούλλου». Ἀθήναι 1953 (Ἑταιρ. Μακεδονικῶν Σπουδῶν 7), σελ. 426-468.

⁴ Ὁ. π., σελ. 461, σημ. 3.

⁵ Π. Χρήστου, Μεθόδιος Ἀνθρακίτης. Βίος - Ἀρᾶς - Ἀνεκδοτὰ ἔργα, Ἰωάννινα 1953. Ἐκδόσεις «Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας», σελ. 41.

⁶ Σπ. Π. Λάμπρου, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος Βουδαπέστης καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ σφζόμενοι ἐλληνικοὶ κώδικες. Νέος Ἑλληνομνήμων 8 (1911) 70-79.

Εἴκοσι τέσσερα χρόνια ἀργότερα, στή σειρά τῶν Οὐγγροελληνικῶν Μελετῶν, ὁ Ἀνδρέας Γραφ δημοσίευσε ἕναν νέο κατάλογο¹. Στὸν κατάλογο αὐτὸν περιλαμβάνονται 56 τίτλοι χειρογράφων καὶ ἕνας «κατάλογος [τῶν βιβλίων] τῆς βιβλιοθήκης τῆς κοινότητος Γραικῶν τε καὶ Βλάχων».

Καὶ μόνη αὐτὴ ἡ ἀριθμητικὴ διαφορὰ εἶναι ἀρκετὴ νὰ δείξη ὅτι ἡ καταγραφή τοῦ Λάμπρου ὑπῆρξε ἀτελής. Περισσότερο ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια, τὰ χειρόγραφα τοῦ Ζαβίρα, ὀλόκληρη ἡ βιβλιοθήκη του, βρίσκονταν πιά στὴν κατοχὴ τῆς κοινότητος τῆς Βουδαπέστης, στὴν ὁποία, σύμφωνα μὲ τὴ διαθήκη του, εἶχαν περιέλθει². Τὸ γεγονός συνεπῶς ὅτι στὴν καταγραφή τοῦ Λάμπρου δὲν περιλαμβάνονται ἔλα τὰ χειρόγραφα ποὺ περιέχονται στὸν κατάλογο τοῦ Γραφ δείχνει ὅτι ἡ καταγραφή αὐτὴ δὲν ἔγινε μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμέλεια. Εἶναι ὅμως πιθανὸ ὅτι τὰ χειρόγραφα δὲν εἶχαν ἀκόμη τακτοποιηθῆ. Ὁ ἴδιος σημειώνει γιὰ τοὺς κώδικες ποὺ κατέγραψε ἔτι τοὺς βρήκε «ἀκαταστάτους καὶ λανθάνοντας μεταξὺ τῶν ἐντύπων».

Οἱ δέκα κώδικες τῆς καταγραφῆς τοῦ Λάμπρου περιέχονται ὅλοι καὶ στὸν κατάλογο τοῦ Γραφ μὲ τοὺς ἀριθμοὺς III, V, XXV, IX, XXVIII, XXVII, XXXI, LVI, LIV καὶ LV. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι μέσα στὰ χρόνια ποὺ πέρασαν ἀπὸ τὴν πρώτη ὡς τὴ δεύτερη καταγραφή δὲν χάθηκε κανένα ἀπὸ τὰ χειρόγραφα. Οἱ τρεῖς κώδικες τοῦ Τιάλιου δὲν ἀναφέρονται ξεχωριστὰ στὸν κατάλογο τοῦ Γραφ. Εἶναι πιθανὸ ὅτι δὲν περιῆλθαν ποτὲ στὴν κατοχὴ τῆς κοινότητος. Εἶναι ὅμως ἐπίσης πιθανὸ ὅτι περιῆλθαν στὴν κατοχὴ τῆς χωρὶς νὰ σημειωθῆ ἡ προέλευσή τους.

Ὅλα τὰ χειρόγραφα ποὺ περιέχονται στὸν κατάλογο τοῦ Γραφ βρίσκονται σήμερα στὸ Ἰνστιτούτο Ἑλληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βουδαπέστης, στὸ ὁποῖο ἔχουν περιέλθει καὶ τὰ βιβλία τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος. Ἡ κατάστασις στὴν ὁποία διατηροῦνται εἶναι καλή.

Ἐφ' ὅσον ἀπὸ τότε ποὺ ἔγινε ἡ καταγραφή τους ὡς τὰ σήμερα δὲν ἔχει ἐπέλθει καμία ἀλλαγὴ, ὁ κατάλογος τοῦ Γραφ μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ πάντοτε πλήρης. Παρὰ τὴν πληρότητά του ὡστόσο ὁ κατάλογος αὐτὸς δὲν εἶναι ἀσφαλῆς ὁδηγὸς σχετικὰ μὲ τὰ χειρόγραφα τῆς Βουδαπέστης. Τίτλοι κωδίκων καὶ χειρογράφων ἀποδόθηκαν μὲ συντομείους,

¹ *Andreas Graf*, Κατάλογος τῆς ἐν Βουδαπέστη βιβλιοθήκης Γεωργίου Ζαβίρα, Budapest 1935 (Οὐγγροελληνικαὶ Μελέται. Διευθυνόμεναι ὑπὸ Ἰουλίου Moravcsik, 2).

² Βλέπε τὰ σχετικὰ μὲ τὴ διαθήκη του καὶ τὴν τύχη τῆς βιβλιοθήκης του: *Andreas Horváth*, Ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα τοῦ Γεωργίου Ζαβίρα, Budapest 1937 (Οὐγγρ. - ἑλλην. Μελ. 3), σελ. 14 - 22.

μερικές φορές έντελώς συμβολικά, χωρίς κανέναν υπομνηματισμό. Καί μόνο από την άποψη αυτή ένας νέος κατάλογος των χειρογράφων θ' αποτελούσε οπωσδήποτε χρήσιμο έργο, δίπλα στον κατάλογο των ελληνικών χειρογράφων των άλλων βιβλιοθηκών της Βουδαπέστης που εξέδωσε ή Μαρία Kubinyi¹ και τις καταγραφές των μουσικών κωδίκων από τον G. Dévai (=Ντήδαϊ)².

Καταρτίζοντας ένα νέον κατάλογο των χειρογράφων της βιβλιοθήκης Ζαβίρα βρήκα και τὸ κείμενο τῆς ἐμολογίας πίστεως τοῦ Μεθοδίου Ἀνθρακίτη. Περιέχεται σὲ κώδικα 78 ἀριθμημένων σελίδων, ὁ ὁποῖος φέρεται μὲ τὸν ἀρ. XXII στὸν κατάλογο τοῦ Graf. Ἡ γραφή εἶναι τοῦ Ζαβίρα, πού σημαίνει ὅτι ὁ ἴδιος ἀντέγραψε τὸ κείμενο, χωρὶς καὶ νὰ σημειώνη ἀπὸ ποῖα πηγὴ. Στὸ παράφυλλο βρῖσκεται ἡ συνηθισμένη σημείωσή του: «Καὶ τόδε ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γεωργίου Ἰωάννου Ζαβίρα, σιατιστέως, καὶ Μακεδόνας. Φεβρ. λς' 1782». Στὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ παραφύλλου ἡ σημείωση: «Τῷ 1812 ἕως 1815 ἐχορημάτισε διδάσκαλος ἐν Πέστη Ἐμμ. Δημητριάδης» κατατρεχθεὶς πολλάκις χω-

¹ Maria Kubinyi, Libri manuscripti graeci in bibliothecis Budapestinensibus asservati, Budapest 1956. (Καταγραφή καὶ περιγραφή τῶν ελληνικῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου καὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βουδαπέστης. Ἀπὸ τὰ 40 χφφ. τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου τὰ περισσότερα παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον ἀπὸ τὴν ἄποψη τῶν νεοελληνικῶν σπουδῶν. Τὰ 5π' ἀριθ. 3, 19, 20 καὶ 23 περιέχουν ἀντίγραφα ἐπιστολῶν καὶ ἐγγράφων, πού ἀναφέρονται στὶς Ἡγεμονίες καὶ τὶς σχέσεις τους μὲ τὰ Πατριαρχεῖα. Μεγάλης σημασίας τολμῶ νὰ θεωρῶ τὸν 5π' ἀρ. 23 κώδικα, στὸν ὁποῖο περιέχονται ἀντίγραφα γραμμάτων τῶν Πατριαρχῶν πρὸς τοὺς ἡγεμόνες Βλαχίας καὶ Μολδαβίας καὶ τῶν ἡγεμόνων πρὸς τοὺς Πατριάρχες, στοιχεῖα γιὰ τὴν Πάτριον Σχολήν, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀντιπαραβληθοῦν πρὸς τὰ περιεχόμενα στὰ ἔργα τῶν: Μ. Η. Μαλανδράκη, Ἡ Πατριὰς σχολή, Ἐν Ἀθήναις 1911 καὶ Ἰωάννου Σακελλίανος, Πατριὰς βιβλιοθήκη, Ἐν Ἀθήναις 1890 — γράμματα καὶ ἔγγραφα σχετικὰ μὲ τὶς μητροπόλεις Σμύρνης, Σταυρουπόλεως καὶ Οὐγγροβλαχίας, γράμματα τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ρωσίας Αἰκατερίνης καὶ Παύλου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπίσης μερικὰ ἢ περισσότερα μπορεῖ νὰ εἶναι ἀνέκδοτα. Ὁ ἔλεγχος, πού ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τῶν ἀναγκαίων βοηθημάτων δὲν εὐτύχησα νὰ κάμω, γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τῶν ἀνεκδότων θὰ καθόριζε καὶ τὴ σημασία τοῦ κώδικα αὐτοῦ. Τὰ ἔγγραφα, 17ου καὶ 18ου αἰ., ἔχουν ἀντιγραφῆ χωρὶς καμιά τάξη, χρονολογικὴ ἢ ἄλλη σειρά, δὲν ὑπάρχει δὲ καὶ καμιά ἐνδειξη γιὰ τὴν πρόθεση τοῦ κώδικα). Στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου Gyula Moravcsik, Ἡ βιβλιογραφία τῶν καταγραφῶν τῶν ἐλληνικῶν χειρογράφων τῶν οὐγγρικῶν βιβλιοθηκῶν.

² G. Dévai, Βιβλος μουσικῆς τέχνης. Acta antiqua Academiae scientiarum Hungaricae V 1 - 4 (1957) 379 - 383. (Γαλλικὰ μὲ μικρὴ περὶληψη στὰ ρωσικὰ). Βλέπε τὶς περιγραφές καὶ ἄλλων μουσικῶν κωδίκων ἀπὸ τὸν ἴδιο στὸ ἴδιο περιοδικό τῶν ἐτῶν 1951, 1954, 1955 καὶ 1959.

³ Δὲν γνωρίζω ποιὸς εἶναι ὁ Ἐμμ. Δημητριάδης. Τὸ 5π' ἀρ. XXV χφ φέρει τὴν σημ. «ἀντέγραψεν αὐτὸ ὁ Παῦλος Δημητριάδης ἐκ τοῦ σπεζ-βαράδ». Τὰ

ρις νὰ εἰμπορέσουν νὰ τὸν ζημιώσουν τελικῶς ὑπὸ τῶν... καθὼς οἱ πρὸ αὐτοῦ Διδάσκαλοι. Τοῦτο γὰρ προτέρημα τοῖς...» (Ἵπογραφή) Ρίζος Καρκούδης.

Στὸν κώδικα αὐτὸν περιέχονται 11 συνολικὰ ἐπιστολὲς καὶ μικρότερες διατριβὲς θεολογικοῦ περιεχομένου τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη «Ἐλευθερίῳ Μιχαὴλ τῷ Λαρισσαίῳ», τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη πρὸς τὸν ἱεροδιάκονο Νεόφυτο, ἀπαντήσεις τοῦ Νεοφύτου καὶ ἀνταπαντήσεις τοῦ Νεοφύτου «ἀπὸ Πρασιόβ», καθὼς καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη πρὸς τὸν Νεόφυτο, ἔλα τῶν ἐτῶν 1770 - 1771, δύο ἐπιστολὲς τοῦ Μαξίμου Μαργουνίου καὶ δύο ἀκόμη ἐπιστολὲς τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη ἀχρονολόγητες, γιὰ τίς ὁποῖες δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γίνῃ λόγος εὐρύτερος ἐδῶ. Ἡ γραφή εἶναι ἐπίσης τοῦ Ζαβίρα. Τὸ κείμενο τῆς ὁμολογίας εἶναι τὸ ἕνατο τοῦ κώδικα καὶ καταλαμβάνει τίς σελίδες 65 - 72.

Γ. Η ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Τὸ κείμενο τῆς ὁμολογίας φέρει καθαρὰ τὴ χρονολογία 22 Ἰουλίου 1723. Ἡ βέβαιη αὐτὴ χρονολογία μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀποκαταστήσουμε τὴ σειρά τῶν γεγονότων σχετικὰ μὲ τὴ δίωξη καὶ τὴ δίκη τοῦ Μεθοδίου Ἀνθρακίτη. Τὸ κενὸ πού ὑπῆρχε σχετικὰ μὲ τὸ χρόνο τῆς ὁμολογίας αὐτῆς τῆς Καστορίας ὑπῆρξε ἡ αἰτία νὰ διατυπωθοῦν ἐσφαλμένες ὑποθέσεις.

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς τελευταίους μελετητές, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα τῶν παλαιότερων καὶ συγκεφαλαιώνουν τὰ πορίσματά τους, ὁ Π. Χρήστου ὑποθέτει ἐντελῶς ἐσφαλμένα: «Μόνον τότε (δηλαδὴ στὰ 1725) ὁ Ἀνθρακίτης ἐφρόντισε διὰ τὴν ἀποκατάστασίν του καὶ μετέδωκε εἰς τὴν Καστορίαν, ἔπου ὑπέβαλε ὁμολογίαν»¹.

Ὁ Γ. Π. Κουρνούτος παρατηρεῖ ὀρθὰ ὅτι «ὁ Ἀνθρακίτης μετ' οὐ πολὺ (δηλαδὴ ὕστερα ἀπὸ τὸ 1719) ἀποχωρεῖ τῆς Καστορίας καὶ μεταβαίνει εἰς Σιάτισταν καὶ εἶτα εἰς Ἰωάννινα», ἔπου «ἠναγκάσθη τότε

ὅπ' ἀρ. LI καὶ LII φέρουν σημεῖωση τοῦ Ζαβίρα ὅτι ἀντιγράφηκαν ἀπὸ τὸν Νικόλαο Δημητριάδη «ἐκ Πέτσι Βαράδ». Τέλος τὸ ὅπ' ἀρ. XX φέρει τὴν σημεῖωση: «ὁ Νικόλαος Δημητριάδης ἐκ τοῦ σπίτζι Βαράδ ὁ συγγραφεὺς τὸ ἀντέγραψε κεῖται παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ». Ἔχουμε συνεπῶς τρεῖς Δημητριάδης, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους τοῦλάχιστο τὸν ἕνα, τὸν Νικόλαο, γνώριζε ὁ Ζαβίρας. Λόγιοι, ἀφοῦ ἀντιγράφουν τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ζαβίρα, εἶναι δυνατὸ νὰ εἶναι συγγενεῖς τοῦ δασκάλου Δημητριάδη. Καὶ γιὰ τὸν Ρίζο Καρκούδη δὲν ἔχω κανένα στοιχεῖο. Πιθάνο νὰ εἶναι ὁ διάδοχος τοῦ Δημητριάδη, ἀφοῦ γνωρίζει τίς διώξεις τῶν δασκάλων καὶ φοβᾶται νὰ κατονομάσῃ τοὺς διώκτες.

¹ Ὁ.π., σελ. 38.

νά εμφανισθῆ ἑνώπιον τῶν Ἰωαννιτῶν ἀρχόντων καὶ νά ὁμολογήσῃ ἐγγράφως τὴν περὶ πίστεως ὀρθοπροσύνην του», δὲν μπορεῖ ὥστόσο νά καθιερώσῃ τότε σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἢ πιὸ ὕστερα ἐγινε ἡ ὁμολογία τῆς Καστοριάς.

Τέλος ὁ Ἄλκης Ἀγγέλου γράφει: «Ὁ Μεθόδιος, πράγματι, ἄγνωστο γιὰ ποιὰ αἰτία, εἶχε ἀποχωρήσει ἀπὸ τὴν Καστοριά καὶ εἶχε καταφύγει στὰ Γιάννινα, ὅπου καὶ ζήτησε νά διοριστεῖ διδάσκαλος στὴ σχολὴ Γκιούμα»¹.

Μὲ τὴ βέβαιη χρονολογία τῆς ὁμολογίας τῆς Καστοριάς νομίζω ὅτι ἡ σειρά τῶν γεγονότων ἀποκαθίσταται ἔτσι:

Ἡ μετάβαση τοῦ Ἀνθρακίτη ἀπὸ τὴν Καστοριά στὴν Σιάτιστα εἶναι πραγματικὰ ἀνάμεσα στὰ χρόνια 1720·1723. Στὰ 1719 ὁ Ἀνθρακίτης βρίσκεται ἀκόμα στὴν Καστοριά, ὅταν ἐκεῖ ἐμφανίζεται καὶ ὁ κατοπινὸς του διώκτης Ἱερόθεος ὁ Ἰδηρίτης². Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1723 βρίσκεται στὰ Γιάννινα³. Κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Ζαβίρα ὁ Ἀνθρακίτης δίδαξε στὴ Σιάτιστα δυὸ χρόνια⁴. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ αὐτὰ ἡ πρόσκληση τῆς Συνόδου στὸν Ἀνθρακίτη νά παρουσιαστῇ σ' αὐτήν, γιὰ ν' ἀπολογηθῆ, πρέπει νά τὸν βρῆκε στὴ Σιάτιστα καὶ ἔχι στὴν Καστοριά. Ἄν ἦταν πιὰ στὰ Γιάννινα, δὲν ὑπῆρχε λόγος ἢ πρόσκλησή του νά γίνῃ ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀχρίδος, ὅπως ἀναφέρεται στὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση τῆς Συνόδου⁵. Δὲν ὑπῆρχε λόγος ἢ ἀπόφαση νά σταλῆ σ' αὐτόν, ἀφοῦ στὴ Σύνοδο ἤξεραν ὅτι ὁ Ἀνθρακίτης «ἀπεδήμησεν ἀλλαχόθι, ἀπειθῆς φανείας καὶ φυγόδικος». Καὶ δὲν ὑπῆρχε ἐπίσης λόγος ἢ καταδικαστικὴ ἀπόφαση νά διαβαστῇ στὴ Σιάτιστα τὸ Νοέμβριο τοῦ 1723, ὅπως γράφει ὁ Π. Χρήστου⁶. Ὅταν ἔφτασαν οἱ καταγγελίες τῆς Συνόδου, εἶναι μαρτυρημένον ὅτι ὁ Ἀνθρακίτης συναντήθηκε μὲ τὸν πρῶν Ἀχρίδος «ἐπιτιμηθεὶς ἄπαξ καὶ δις» ἀπ' αὐτόν, σύμφωνα μὲ τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση ἐν πάσῃ περιπτώσει δηλαδὴ δὲν ἦταν ἀκόμα στὰ Γιάννινα. Ἡ σειρά τῶν γεγονότων δείχνει ὅτι βρισκόταν τότε ἀκόμη στὴ Σιάτιστα. Ὅταν ἐκεῖ πῆρε τὴν πρόσκληση νά παρουσιαστῇ στὴ Σύνοδο, ἐγκατέλειψε τὴ Σιάτιστα καὶ ζήτησε νά παρουσια-

¹ Ὁ.π., σελ. 461.

² Ἄλκη Ἀγγέλου, Ἡ δίκη τοῦ Μεθοδίου Ἀνθρακίτη, ὅπως τὴν ἀφηγεῖται ὁ Ἰδιος, Ἀθήναι 1955. Ἀνάτυπον ἀπὸ τὸν τόμον Ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἡπειρον, εἰς μνήμην Χριστοῦ Σούλη, σ. 176.

³ Κουροῦτος, σελ. 460.

⁴ Ἀγγέλου, σελ. 175.

⁵ Ζαβίρας, Θέατρον, σελ. 418.

⁶ Κόττα τὴν βιβλιογραφία τῆς ἀπόφασης, Γ. Κουροῦτο, δ.π., σελ. 462.

⁷ Ὁ.π., σελ. 38.

στῇ στήν τοπικὴ σύνοδο τῆς Καστοριάς «ἐμπροσθεν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχριδῶν Ἰωάσαφ, συνεδριάζόντων περὶ αὐτῶν τῶν πανιερωτάτων καὶ λογιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ ἐντιμοτάτων κληρικῶν καὶ ἀρχόντων τῆς πολιτείας Καστορίας, καὶ λοιπῶν ἐντίμων ἀνδρῶν», σύμφωνα μὲ τὸ κείμενο τῆς ὁμολογίας, στίς 22 τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1723.

Νομίζει λοιπὸν εἶτι μὲ τὴν ὁμολογία του αὐτῇ στήν Καστοριά ἔχει τελειώσει μὲ τὴ Σύνοδο. Καὶ σηκώνεται τότε καὶ φεύγει σὰ Γιάννινα, ἔπου βρίσκεται στίς ἀρχές τοῦ Αὐγούστου. Ἡ μαρτυρία εἶναι ρητὴ καὶ ἡ χρονολογία ἐπίσης βέβαιη σὸ γράμμα τῶν Γιαννιωτῶν ἐπιτρόπων πρὸς τὸν Νικομηδείας Παῖσο στίς 15 Αὐγούστου 1723¹. Ἡ ὁμολογία του σὰ Γιάννινα ἐγίνε τὸ πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Αὐγούστου. Ἡ ἀντίθετη σειρά τῶν γεγονότων, νὰ βρισκόταν δηλαδὴ τότε σὰ Γιάννινα καὶ νὰ σηκωθῆ ἀπὸ κεῖ νὰ πάη πρῶτα στήν Καστοριά, νὰ κάμη ἐκεῖ τὴν ὁμολογία του καὶ νὰ ξαναγυρίσῃ σὰ Γιάννινα, γιὰ νὰ κάμη τὴ δεύτερη ὁμολογία, θὰ ἦταν παράλογη. Στὸ γράμμα τῶν Γιαννιωτῶν ἐπιτρόπων ἄλλωστε ρητῶς μαρτυρεῖται εἶτι ὁ Ἀνθρακίτης ἐδίδαξεν ἤδη «πρότερον μὲν εἰς Καστορίαν, ὕστερον δὲ εἰς κωμόπολιν Σιάτισταν». Μαρτυρεῖται ἐπίσης ρητὰ σὸ ἴδιο γράμμα εἶτι ὁ Ἀνθρακίτης δὲν εἶναι ἀκόμα διδάσκαλος σὰ Γιάννινα, ἀλλὰ εἶτι «ἀπεφασίσθη κοινῶς διδάσκαλος τῆς πρώτης σχολῆς τῆς Πολιτείας μας».

Ἵστερα ἀπὸ τίς δύο αὐτὲς πράξεις ὁμολογίας, τὴν πρώτη στήν Καστοριά καὶ τὴν δεύτερη σὰ Γιάννινα, πιθανῶς πανομοιότυπες, ὁ Ἀνθρακίτης ἔχει κάθε λόγος νὰ νομίζῃ ἢ τουλάχιστο νὰ ἐλπίζῃ εἶτι κατόρθωσε νὰ ἐξευμενίσῃ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ μένει σὰ Γιάννινα διδάσκαλος τῆς σχολῆς τοῦ Γκιούμα. Ἀλλὰ στίς 23 τοῦ Αὐγούστου εἶτε ἔλαβε γνῶση τῶν ὁμολογιῶν του αὐτῶν εἶτε ὄχι, πιθανότατα ὄχι, μέσα σὲ τόσο βραχὺ χρονικὸ διάστημα, ἢ Σύνοδος συνέρχεται καὶ ἐκδίδει τὴ γνωστὴ καταδικαστικὴ τῆς ἀπόφαση Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ βρίσκει τὸν Ἀνθρακίτη σὰ Γιάννινα, πιθανότατα μέσα σὸ Σεπτέμβριο τοῦ ἴδιου χρόνου, καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ πραγματοποιήσῃ τέλος τὸ ταξίδι του στήν Κωνσταντινούπολη. Ἐκεῖ πρέπει νὰ βρίσκεται τὸν Ὀκτώβριο ἢ τὸν Νοέμβριο. Ἡ Σύνοδος τότε συνέρχεται καὶ πάλι καὶ ὁ Μεθόδιος παρίσταται σ' αὐτὴν σύμφωνα μὲ τὸ γράμμα του ἀπὸ τὴν «ἀνήλιον Γούδαν τὴν ἐν Κωνσταντίνου» στοὺς φίλους του προκρίτους τῶν Γιαννίνων, τὸ ὁποῖο ἔφερε σὲ φῶς ὁ Ἀλκ. Ἀγγέλου².

¹ Τὸ κείμενο, Π. Ἀραβαντινοῦ, Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου, Β', Ἀθήναι 1857, σελ. 277-8.— Π. Χρήστου, δ.π., σελ. 27-29.— Γ. Κουρνούτου, δ.π., σελ. 461.— Ἀλκ. Ἀγγέλου, δ.π., σελ. 175.

² Ὁ.π., σελ. 170-173.

Ἔτσι ἀποκαθίσταται ἡ σειρά τῶν γεγονότων: Διδάσκαλος στήν Καστοριά ὁ Μεθόδιος Ἀνθρακίτης ἔμεινε ἐκεῖ ὡς τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1721, ὅποτε διορίζεται στή θέση του στή σχολή Κυρίτζη ὁ Σεβαστὸς Λεοντιάδης σύμφωνα μὲ ρητὴ μαρτυρία¹. Φεύγοντας ἀπὸ κεῖ ἐσχολάρχησε δύο χρόνια στή Σιάτιστα σύμφωνα μὲ τὴ μαρτυρία τοῦ Ζαβίρα, δηλαδὴ ὡς τὸ τέλος τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1723. Ἐκεῖ τὸν βρῆκε καὶ ἡ πρόσκληση τῆς Συνόδου νὰ παρουσιασθῆ σ' αὐτήν. Δὲν πῆγε, ἀλλὰ πῆγε στήν Καστοριά, ὅπου καὶ προκάλεσε αὐτὴν τὴν σύνοδο, στήν ὁποία ἔκαμε τὴν ὁμολογία του. Ἀπὸ ἐκεῖ φεύγει ἀμέσως στὰ Γιάννινα καὶ ζητεῖ νὰ διορισθῆ ἐκεῖ καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ διορισμὸ του προβαίνει πάλι σὲ ὁμολογία πίστεως. Παρὰ τὸ γεγονὸς ἕμως ὅτι διορίζεται ἐκεῖ δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ καὶ ἀναγκάζεται νὰ ταξιδέψῃ πιά στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ἡ Σύνοδος συνέρχεται καὶ πάλι, καὶ αὐτὸς παρουσιάζεται σ' αὐτήν. Γιὰ τρίτη φορὰ ἡ Σύνοδος ἀσχολεῖται μαζί του δύο χρόνια ἀργότερα, ὅταν γίνεται ἡ ἀποκατάστασή του².

Ἀλλὰ ἔτσι ἐξηγεῖται, νομίζω, καὶ ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ σύγχυση στὶς πληροφορίες τῶν παλαιότερων, ποῦ χρησιμοποιήθηκαν ἀργότερα γιὰ πηγές. Δύο ὁμολογίες πίστεως, μία τὸν Ἰούλιο στήν Καστοριά, τὸ πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Αὐγούστου στὰ Γιάννινα ἢ ἄλλη. Καὶ τὸν ἴδιο καιρὸ δύο Σύνοδοι, μία στὶς 23 Αὐγούστου καὶ μία τὸ Νοέμβριο τοῦ 1723.

Ἡ εἰκόνα τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἀνθρακίτη μέσα στὸ ἐξάμηνο αὐτὸ ὀλοκληρώνεται. Παράλληλα ἕμως μὲ τὴν ἀποκατάσταση τῆς σειρᾶς τῶν γεγονότων ὀλοκληρώνεται καὶ ἡ εἰκόνα τῆς σκληρῆς πάλης ποῦ διεξήγαγαν καὶ στήν περίπτωσή αὐτὴ τὰ προοδευτικὰ καὶ τὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα. Ὅχι μόνο τυφλοί, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἰσχυροὶ ἦταν οἱ διώκτες τοῦ Ἀνθρακίτη. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἕμως καὶ αὐτὸς εἶχε ὄχι μόνο φωτισμένους, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ ἰσχυροὺς φίλους καὶ στήν Καστοριά καὶ στὰ Γιάννινα.

ΔΗΜ. Γ. ΧΑΤΖΗΣ

¹ Κουρνούτος, ὁ.π., σελ. 463.

² Π. Χρήστου, ὁ.π., σελ. 39.